

Biuro Rzecznika Praw Dziecka
ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa
tel. (22) 583 66 00, fax (22) 583 66 96

Warszawa, 6 września 2018 r.

ZSM.422.16.2018.AC
(w odp. należy podać nr sprawy)

INFORMACJA O WYNIKACH WIZYTACJI

Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Kętrzynie, przeprowadzonej w dniu 26 lipca 2018 r.

Informacje wstępne

Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Kętrzynie¹ został utworzony na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 września 2007 r.² jako komórka organizacyjna komendy Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej (dalej: WMOSG) z siedzibą w Kętrzynie, podległa Komendantowi ww. oddziału. Taki stan rzeczy został następnie potwierdzony rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 lutego 2015 r. w sprawie SOC w Kętrzynie³.

Podstawy prawne funkcjonowania strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców (w tym SOC w Kętrzynie), przesłanki umieszczania w nich cudzoziemców, przedłużania pobytu oraz zwalniania ich z takich placówek, prawa przysługujące cudzoziemcom przebywającym w strzeżonych ośrodkach oraz warunki, jakim powinny odpowiadać takie placówki zostały szczegółowo określone w przepisach:

- **ustawy o cudzoziemcach⁴** – art. 394-427 u.c.;
- **ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony⁵** – art. 87-89cb u.u.c.o.;
- **rozporządzenia w sprawie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców⁶.**

¹ Dalej także: SOC w Kętrzynie / strzeżony ośrodek / placówka detencyjna.

² Dz. U. Nr 187, poz. 1338.

³ Dz. U. poz. 287.

⁴ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2017 r. poz. 2206 z późn. zm.– dalej: ustawa o cudzoziemcach / u.c.).

⁵ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1109 – dalej: ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony / u.u.c.o.).

Z mocy przepisów ww. ustaw, pobyt w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców stanowi formę izolacyjnego środka prawnego (odpowiadającego swoją naturą tymczasowemu aresztowaniu), którego celem jest zabezpieczenie:

- prawidłowego toku prowadzonego wobec cudzoziemca postępowania w sprawie:
 - udzielenia mu ochrony międzynarodowej (postępowanie „uchodźcze”);
 - zobowiązania go do powrotu (postępowanie „powrotowe”);
- skuteczności wykonania ostatecznej decyzji kończącej jedno z ww. postępowań.

W związku z faktem, że **pobyt w strzeżonym ośrodku stanowi formę pozbawienia wolności (detencji)**, orzeczenia w przedmiocie umieszczenia i przedłużenia pobytu w tego rodzaju placówkach są wydawane przez właściwe sądy rejonowe (w I instancji) i okręgowe (w II instancji), a w postępowaniu w tego rodzaju sprawach sądy te stosują odpowiednio (z mocy art. 404 u.c.) przepisy Kodeksu postępowania karnego⁷.

Właściwy organ Straży Granicznej – o ile nie dostrzeże możliwości zastosowania w danym przypadku środków wolnościowych (alternatywnych do detencji)⁸ – kieruje do sądu wnioski o umieszczenie danej osoby albo rodziny w strzeżonym ośrodku. Sąd nie jest tym wnioskiem związany i może uznać, że wystarczające będzie stosowanie wobec cudzoziemca któregoś albo kilku środków alternatywnych do detencji (art. 401 ust. 5 i 6 u.c. / art. 88b ust. 2 i 3 u.u.c.o.).

Jeżeli natomiast sąd uwzględni wniosek o umieszczenie cudzoziemca albo rodziny cudzoziemców w strzeżonym ośrodku, określa w postanowieniu okres pobytu w tego rodzaju placówce, który nie może przekroczyć:

- 60 dni – w przypadku, gdy detencja ma zabezpieczać postępowanie „uchodźcze” albo wykonanie decyzji kończącej to postępowanie;
- 3 miesięcy – w przypadku, gdy detencja ma zabezpieczać postępowanie „powrotowe” prowadzone wobec cudzoziemca albo wykonanie decyzji kończącej to postępowanie.

⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców (Dz. U. z 2018 r. poz. 1576 – dalej: rozporządzenie MSW).

⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904 z późn. zm.).

⁸ Są to obowiązki: 1) zgłaszania się w określonych odstępach czasu do wyznaczonego organu (art. 398 ust. 1 pkt 1 u.c. / art. 88 ust. 1 pkt 1 u.u.c.o.); 2) zamieszkiwania w określonym miejscu (art. 398 ust. 3 pkt 4 u.c. / art. 88 ust. 1 pkt 3 u.u.c.o.); 3) wpłaty zabezpieczenia pieniężnego (art. 398 ust. 3 pkt 2 u.c. / art. 88 ust. 1 pkt 2 u.u.c.o.); 4) przekazania do depozytu dokumentu podróży (art. 398 ust. 3 pkt 3 u.c.).

Okres ten może zostać przedłużony (w przypadkach wskazanych w odpowiednich przepisach ww. ustaw) na mocy odrębnego postanowienia sądu, przy czym każde kolejne postanowienie w tym przedmiocie – co do zasady⁹ – nie może jednorazowo przedłużać detencji cudzoziemców o więcej niż 3 miesiące.

Łączny okres pobytu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców nie może przekroczyć:

- **18 miesięcy** – jeżeli detencja zabezpiecza postępowanie „powrotowe” albo wykonanie decyzji kończącej to postępowanie;
- **6 miesięcy** – jeżeli detencja zabezpiecza postępowanie „uchodźcze” albo wykonanie decyzji kończącej to postępowanie.

Polskie prawo migracyjno-azytowe, pomimo – ponawianych od lat – apeli Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz licznych organizacji pozarządowych o wprowadzenie całkowitego zakazu detencji małoletnich cudzoziemców, wciąż dopuszcza umieszczanie w strzeżonych ośrodkach rodzin z dziećmi, a dla potrzeb postępowania „powrotowego” także małoletnich bez opieki powyżej 15. roku życia.

Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Kętrzynie jest jedną z trzech placówek detencyjnych¹⁰ (spośród ogólnej liczby sześciu strzeżonych ośrodków w Polsce¹¹), w której mogą być umieszczane rodziny z dziećmi, przy tym zarazem jedyną, do której kierowani mogą być także małoletni bez opieki.

Z pisma Komendanta Głównego Straży Granicznej z 8 stycznia 2018 r.¹² – stanowiącego odpowiedź na wystąpienie Rzecznika z dnia 7 grudnia 2017 r.¹³ – wynika, że w latach 2014-2017 w SOC w Kętrzynie umieszczono łącznie 511 dzieci (164 małoletnich – w 2014 r.; 81 – w 2015 r.; 154 – w 2016 r.; 112 – w 2017 r.)¹⁴.

⁹ W przypadku, o którym mowa w art. 403 ust. 5 u.c. (złożenie do wojewódzkiego sądu administracyjnego skargi na decyzję o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu), sąd może wydać postanowienie o przedłużeniu pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku o kolejne 6 miesięcy.

¹⁰ Rodziny z dziećmi mogą być także umieszczane w strzeżonych ośrodkach w Białej Podlaskiej i w Przemyśle.

¹¹ Pozostałe strzeżone ośrodki (w Białymstoku, w Krośnie Odrzańskim i w Lesznowoli) są dedykowane wyłącznie osobom pełnoletnim.

¹² Pismo znak: KG-CU-IV.023.2.2017 / <https://brpd.gov.pl/aktualnosci-wystapienia-generalne/w-trosce-o-los-dzieci-cudzoziemcow>

¹³ Pismo znak: ZSM.422.19.2017.AC / <https://brpd.gov.pl/aktualnosci-wystapienia-generalne/w-trosce-o-los-dzieci-cudzoziemcow>

¹⁴ W pozostałych strzeżonych ośrodkach, w których mogą być umieszczane rodziny z dziećmi, w analogicznym okresie (lata 2014-2017) umieszczono 592 małoletnich (507 – w Białej Podlaskiej, 88 – w Przemyśle).

Profil SOC w Kętrzynie, jak również okoliczność, że ostatnia poważniejsza kontrola zewnętrzna tej placówki odbyła się w październiku 2016 r.¹⁵, przesądziły o tym, że Rzecznik Praw Dziecka zarządził wizytację tego właśnie strzeżonego ośrodka. Podkreślenia wymaga natomiast, że u źródeł tej decyzji nie leżały sygnały o możliwych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu ww. placówki detencyjnej – takie informacje nie docierały do Rzecznika, w związku z czym przeprowadzona wizytacja nie miała charakteru interwencyjnego.

W dniu 20 lipca 2018 r. o dacie przeprowadzenia wizytacji SOC w Kętrzynie oraz o składzie zespołu wizytującego powołanego przez Rzecznika Praw Dziecka poinformowani zostali:

- Pan płk SG Robert Ingot – Komendant WMOSG;
- Pan płk SG Andrzej Jakubaszek – Dyrektor Zarządu ds. Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej;
- Pan ppłk SG Roman Klimaszewski – Naczelnik Wydziału-Kierownik Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Kętrzynie (dalej: Naczelnik SOC).

Przedmiot wizytacji

Zgodnie z poleceniem Rzecznika Praw Dziecka, członkowie zespołu wizytującego (prawnicy BRPD: Barbara Moczydłowska i Adam Chmura) skoncentrowali swoje czynności wokół następujących obszarów:

- podstawy prawne i długość pobytu cudzoziemców (rodzin z dziećmi oraz małoletnich bez opieki) w SOC w Kętrzynie w pierwszym półroczu 2018 r.;
- przyjęte procedury identyfikacji ofiar przemocy wśród cudzoziemców umieszczonych w strzeżonym ośrodku oraz podejmowane wobec nich działania prawne i faktyczne;
- opieka medyczna zapewniana cudzoziemcom (rodzinom z dziećmi oraz małoletnim bez opieki) przebywającym w SOC w Kętrzynie – w szczególności dostęp dzieci do specjalistycznych badań, porad i świadczeń (w tym lekarza pediatry);

¹⁵ Wizytacja zapobiegawcza Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, przeprowadzona w dniach 24-25 października 2016 r. Raport z wizytacji (pismo znak: KMP.572.6.2016.MK) został sporządzony i upubliczniony w dniu 30 stycznia 2017 r. / <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/kmp/od-1477316700-do-1477403100-krajowy-mechanizm-prewencji-przeprowadzi%C5%82-wizytacj%C4%99-w-strze%C5%BConym-o%C5%9Brodku-dla-cudzoziemc%C3%B3w-w>

- warunki pobytowe zapewniane cudzoziemcom umieszczonym w strzeżonym ośrodku – w szczególności dostosowanie budynku placówki detencyjnej i jego otoczenia do potrzeb małoletnich;
- stosunek funkcjonariuszy pełniących służbę / pracowników wykonujących pracę w SOC w Kętrzynie do cudzoziemców (rodzin z dziećmi oraz małoletnich bez opieki) umieszczonych w ww. placówce detencyjnej;
- działania edukacyjno-wychowawcze na rzecz cudzoziemców (w tym zwłaszcza małoletnich) podejmowane w SOC w Kętrzynie;
- realizacja obowiązku szkolnego przez dzieci umieszczone w placówce detencyjnej.

Przebieg wizytacji

Przedstawiciele Rzecznika stawili się w wizytowanym strzeżonym ośrodku w dniu 26 lipca 2018 r., gdzie oczekiwał ich Pan ppłk SG Roman Klimaszewski – Naczelnik SOC oraz jego zastępca – Pan mjr SG Wiesław Kędzior.

1. Ogłędziny terenu zewnętrznego i budynku głównego strzeżonego ośrodka

Część zewnętrzna SOC w Kętrzynie

Wizytację rozpoczęto od zapoznania przedstawicieli Rzecznika z terenem okalającym budynek główny strzeżonego ośrodka oraz z jego wyposażeniem. Teren ten można podzielić na dwie główne strefy rekreacyjne: północno-zachodnią (nieco większą) oraz południowo-wschodnią (nieznacznie mniejszą), które łączą dwa węższe przejścia, okalające budynek główny od północnego wschodu i południowego zachodu.

Część północno-zachodnia terenu otaczającego budynek główny ma charakter głównie wypoczynkowy – jest w znacznej części zadrzewiona i w całości porośnięta trawą. Pośród drzew rozstawiano drewniane ławki oraz zainstalowano m.in. urządzenia do ćwiczeń fizycznych (siłownia zewnętrzna) oraz huśtawkę dla dzieci. W bardziej nasłonecznionej części tego terenu (bliżej budynku dawnego aresztu w celu wydalenia) umieszczono z kolei m.in. niewielką piaskownicę, zjeżdżalnię dla dzieci i dwa bujaki. Z informacji przekazanych członkom zespołu wizytującego przez Naczelnika SOC wynika, że północno-zachodniej części terenu zewnętrznego placówki detencyjnej organizowane są najczęściej imprezy plenerowe dla cudzoziemców np. z okazji Dnia Uchodźcy albo Dnia Dziecka.

Nieco inny charakter (bardziej rekreacyjno-sportowy) ma południowo-wschodnia część terenu okalającego budynek główny – jest ona pozbawiona drzew i w znacznej części wyłożona kostką brukową (przejścia między budynkiem głównym a pozostałymi budynkami placówki detencyjnej oraz boisko do gier zespołowych). W bezpośrednim sąsiedztwie budynku wejściowego znajduje się plac zabaw o nawierzchni piaskowej, a na nim m.in. zjeżdżalnia dla dzieci, huśtawka, karuzela i inne przyrządy do zabawy. Wzdłuż ogrodzenia ustawiono drewniane ławki. Z informacji przekazanych przez Naczelnika SOC wynika, że jeszcze w tym roku ma nastąpić przebudowa funkcjonującego obecnie na tym terenie boiska do gier zespołowych, polegająca m.in. na wymianie jego nawierzchni – kostka brukowa ma zostać zastąpiona nawierzchnią bezpieczną wykonaną z miękkich mat.

Budynek główny SOC w Kętrzynie

Po przedstawieniu przedstawicielom Rzecznika infrastruktury wizytujący przeszli budynek główny. Jest to budynek trzykondygnacyjny: (parter, I piętro, poddasze użytkowe), otynkowany (ściany zewnętrzne nie mają ubytków, są jasnego, kremowego koloru) i pokryty czerwoną dachówką. W jego elewacji wyróżniają się dwie wewnętrzne klatki schodowe, które półkoliście wychodzą poza podstawowy, (prostokątny) obrys budynku i są zaakcentowane od zewnątrz czerwoną cegłą klinkierową lub elementami ją imitującymi. Cały budynek sprawia zewnętrznie bardzo dobre wrażenie.

Warte odnotowania jest, że **w 2017 r. w SOC w Kętrzynie zakończył się proces wymiany dotychczasowych okien (zabezpieczonych od zewnątrz kratami) na tzw. okna bezpieczne (udaremniające ucieczkę), co pozwoliło na demontaż krat we wszystkich pokojach dla cudzoziemców oraz we wszystkich pomieszczeniach do których mają oni bezpośredni dostęp.**

Wewnątrz budynku głównego członkowie zespołu wizytującego dokonali – wraz z Naczelnikiem SOC i jego zastępcą – oględzin poszczególnych pomieszczeń oraz zapoznali się z ich wyposażeniem.

Dotyczyło to zarówno części wspólnych strzeżonego ośrodka (takich jak: stołówka, pomieszczenia do samodzielnego przygotowania potraw przez cudzoziemców, świetlice, sala internetowa, biblioteka, siłownia wewnętrzna, pomieszczenie do wykonywania praktyk religijnych, sale, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne i kulturalno-oświatowe, umywalnie, toalety, pralnia), jak i pokoi dla cudzoziemców, w tym pokoi przeznaczonych dla małoletnich bez opieki oraz dla osób z niepełnosprawnościami.

Jeśli chodzi o pomieszczenia wspólne i ich dostosowanie do potrzeb małych, członkowie zespołu wizytującego bardzo pozytywnie ocenili zwłaszcza wysoką estetykę i zapewnione dzieciom „przyjazne warunki” w salach zlokalizowanych na poddaszu budynku głównego, a przeznaczonych do prowadzenia zajęć dydaktycznych i kulturalno-oświatowych. Uwagę przedstawicieli Rzecznika zwrócił sam wygląd ścian (kolorowe, z umieszczonymi na nich pracami dzieci i dorosłych oraz różnymi pomocami dydaktycznymi), dobór mebli (ławki, stoliki, krzesła – dostosowane do wzrostu dzieci w różnych fazach rozwojowych) oraz obecna duża liczba różnego rodzaju zabawek i pomocy dydaktycznych dla małych.

Członkowie zespołu wizytującego podobnie, bardzo pozytywnie, ocenili również wygląd i wyposażenie świeżo oddanych do użytkowania pokoi przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami (zlokalizowanych na parterze budynku głównego, wyposażonych w niezależne umywalnie i toalety), siłowni wewnętrznej oraz sali ze stanowiskami komputerowymi i dostępem do sieci Internet. Z informacji przekazanych przez Naczelnika SOC (i potwierdzonych następnie przez przedstawicieli Rzecznika w rozmowach z cudzoziemcami) wynika, że ta ostatnia sala cieszy się największym zainteresowaniem dorosłych i dzieci.

Wygląd i wyposażenie pozostałych pomieszczeń wspólnej placówki detencyjnej także został oceniony pozytywnie przez członków zespołu wizytującego.

Jeżeli chodzi o wygląd i wyposażenie pokoi dla cudzoziemców, odpowiadają one – zdaniem przedstawicieli Rzecznika – standardowi określonymu w § 6 rozporządzenia MSW. Są odpowiednio doświetlone (przy czym – co zasługuje na odnotowanie – w pokojach najbardziej narażonych na nasłonecznienie zamontowano rolety okienne), ich ściany są pozbawione ubytków i generalnie utrzymane w należytej czystości (nie licząc przypadków, kiedy to sami cudzoziemcy piszą / rysują po ścianach). W każdym pokoju znajdują się podstawowe meble (łóżka jednoosobowe, szafy na rzeczy osobiste cudzoziemców, stoły i krzesła / taborety).

2. Spotkanie z psychologiem SOC w Kętrzynie

Po zapoznaniu z całością pomieszczeń placówki detencyjnej oraz ich wyposażeniem, członkowie zespołu wizytującego spotkali się z Panią kpt SG Katarzyną Pabin, która – jako starszy specjalista-psycholog – pełni służbę w Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie (dalej: psycholog SOC). Spotkanie i rozmowa z nią – do której doszło z inicjatywy przedstawicieli Rzecznika – miała na celu uzyskanie przez nich bliższych

informacji o wsparciu psychologicznym, jakie jest zapewniane osobom przebywającym w strzeżonym ośrodku (w szczególności dzieciom) oraz o przyjętych w placówce detencyjnej procedur identyfikacji ofiar przemocy.

Wsparcie psychologiczne cudzoziemców umieszczonych w SOC w Kętrzynie

Z informacji przekazanych członkom zespołu wizytującego przez psychologa SOC wynika, że **cudzoziemcy przebywający w strzeżonym ośrodku mogą obecnie korzystać z trzech form wsparcia psychologicznego:**

- **pomocy psychologa SOC**, który jest dostępny codziennie, od poniedziałku do piątku (cudzoziemcy mogą zgłaszać zamiar skorzystania z tej formy pomocy bezpośrednio psychologowi SOC, a także za pośrednictwem Naczelnika SOC, lekarza, opiekuna socjalnego, innego funkcjonariusza albo pracownika SOC w Kętrzynie);
- **pomocy zewnętrznego psychologa dziecięcego**, który odbywa wizyty w placówce detencyjnej w zależności od zgłaszanych w tym zakresie potrzeb (zwykle 1-2 razy w miesiącu) i który przyjmuje zainteresowanych (dzieci, ale również ich rodziców) w oparciu o życzenie samych zainteresowanych, tzn. bez konieczności uzyskiwania przez nich skierowania / aprobaty lekarza, czy też psychologa SOC;
- **pomocy zewnętrznego psychologa-psychoterapeuty**, który wspiera osoby wcześniej zidentyfikowane jako wymagające szczególnego traktowania, np. z uwagi na doznaną przemoc (po 4 spotkaniach – na podstawie wskazań psychologa-psychoterapeuty, psychologa SOC i lekarza – podejmowana jest decyzja o ewentualnym przedłużeniu terapii o dodatkową, niezbędną liczbę spotkań).

Procedury identyfikacji ofiar przemocy przyjęte w SOC w Kętrzynie

Z informacji przekazanych przedstawicielom Rzecznika przez psychologa SOC (potwierdzonych przez Naczelnika SOC oraz w oparciu analizy wybranych dokumentów opracowanych na szczeblu Komendy Głównej Straży Granicznej – dalej: KGSG) wynika, że – **stosowane SOC w Kętrzynie – czynności mające na celu ustalenie, czy cudzoziemiec może być ofiarą przemocy zostały określone przede wszystkim w opracowaniu pt. *Zasady postępowania Straży Granicznej z cudzoziemcami wymagającymi szczególnego traktowania***¹⁶ (dalej: *Zasady postępowania*). Mechanizmy identyfikacji ofiar przemocy¹⁷

¹⁶ Dokument ten został w dniu 17 września 2015 r. zatwierdzony przez Zastępcę Komendanta Głównego Straży Granicznej i obowiązuje do dnia dzisiejszego.

opisane w ww. dokumencie oraz przypisane do nich narzędzia wykonawcze dookreślono następnie w kolejnych dokumentach o charakterze wewnętrznym (niestanowiących źródła prawa powszechnie obowiązującego) przygotowanych na poziomie KGSG¹⁸.

Członkowie zespołu wizytującego poświęcili tym procedurom szczególnie dużo uwagi ze względu na fakt, że powinny one pozostawać w bezwzględnej zgodności oraz zapewniać skuteczność realizacji – kategorię w swej treści – przepisów prawa, określających **przypadki prawnej niedopuszczalności administracyjnej detencji cudzoziemców**, tzn.:

- **art. 400 u.c.**, który stanowi:
 - *Postanowienia o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku [...] nie wydaje się, jeżeli: 1) mogłoby to spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia cudzoziemca; 2) stan psychofizyczny cudzoziemca może uzasadniać domniemanie, że cudzoziemiec był poddany przemocy.*
- **art. 88a ust. 3 u.u.c.o.**, który stanowi:
 - *Wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, nie umieszcza się w strzeżonym ośrodku [...], w przypadku gdy: 1) mogłoby to spowodować zagrożenie dla ich życia lub zdrowia; 2) ich stan psychofizyczny może uzasadniać domniemanie, że byli poddani przemocy...*

W związku z powyższym, mając również na uwadze wątpliwości, jakie Rzecznik Praw Obywatelskich wyrażał w przeszłości w stosunku do – stosowanych w strzeżonych ośrodkach – procedur identyfikacji ofiar przemocy¹⁹, członkowie zespołu wizytującego poprosili o szczegółowe informacje w tym obszarze.

Psycholog SOC przedstawiła członkom zespołu wizytującego schemat czynności podejmowanych wobec cudzoziemców (przy przyjęciu do placówki detencyjnej oraz już w trakcie ich pobytu w strzeżonym ośrodku), mających na celu ustalenie, czy są / nie są oni ofiarami przemocy, następnie zaś podjęcie decyzji co do dalszych koniecznych działań w stosunku do zainteresowanych osób.

¹⁷ Zgodnie z definicją przyjętą w Rozdziale II *Zasad postępowania*, przemoc w rozumieniu tego dokumentu to: [...] wszelkie umyślne działania narażające osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym wolność seksualną), powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym.

¹⁸ Pismo Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG z dnia 3 listopada 2017 r. (znak: KG-CU-IV-1.4225.5.2017).

¹⁹ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 30 czerwca 2017 r. (pismo znak: KMP.572.4.2016.AI) / <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/wyst%C4%85piecie-generalne-z-dnia-30062017-r-do-komendanta-g%C5%82%C3%B3wnego-stra%C5%BCy-granicznej-w-sprawie>

W ocenie przedstawicieli Rzecznika (opartej na informacjach uzyskanych w toku rozmów z psychologiem SOC, a następnie z Naczelnikiem SOC oraz na analizie dokumentów opracowanych przez KGSG), czynności te można – zgodnie z kolejnością ich dokonywania – wyodrębnić w następujący sposób:

- **konsultacja lekarska przy przyjęciu cudzoziemca do SOC w Kętrzynie**²⁰ – w toku badania lekarz przeprowadza wywiad z cudzoziemcem pod kątem ewentualnego zakwalifikowania go do kategorii osób wymagających szczególnego traktowania²¹;
- **indywidualna rozmowa cudzoziemca z wyznaczonym mu opiekunem socjalnym SOC w Kętrzynie**²² – (przeprowadzana bezpośrednio po badaniu lekarskim) podczas rozmowy opiekun przedstawia cudzoziemcowi zasady funkcjonowania placówki detencyjnej, prawa i obowiązku przysługujące osobom umieszczonym w strzeżonym ośrodku, powinien także zapytać cudzoziemca o ewentualnie doznane przez niego lub jego dzieci form przemocy / traumy;

W przypadku, gdy cudzoziemiec w toku którejkolwiek z ww. czynności wskazuje, że on lub jego dzieci doświadczyły przemocy, przechodzi się do kolejnej czynności, którą jest:

- **wywiad pogłębiony z cudzoziemcem przeprowadzany przez wyznaczonego mu opiekuna socjalnego**²³ – w toku tej rozmowy, opiekun socjalny stara się uzyskać od cudzoziemca bliższe informacje o okolicznościach deklarowanej przemocy, oraz o skutkach doświadczanej przemocy dla stanu psychofizycznego cudzoziemca lub jego dzieci, (ustalenia poczynione podczas wywiadu są następnie przekazywane Naczelnikowi SOC, psychologowi SOC oraz zewnętrznemu psychoterapeucie);

²⁰ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 1.

²¹ Zgodnie z definicją przyjętą w Rozdziale II *Zasad postępowania*, do osób wymagających szczególnego traktowania należą osoby: [...] takie jak: *małoletnie, małoletnie bez opieki, niepełnosprawne, starsze, kobiety w ciąży, samotnie wychowujące małoletnie dzieci, ofiary tortur, zgwałcenia lub innych poważnych form przemocy, ofiary / świadkowie handlu ludźmi oraz osoby wymagające wsparcia z uwagi na stan zdrowia lub szczególna sytuację osobistą*.

²² *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 2.

²³ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 3, tiret 1.

W przypadku, gdy cudzoziemiec potwierdza w toku tego wywiadu, że on lub jego dzieci były poddawane przemocy, a jego relacja wydaje się wiarygodna, przechodzi się do kolejnych czynności identyfikacyjnych (przeprowadzanych jednocześnie)²⁴, którymi są:

- **obserwacja cudzoziemca / rodziny cudzoziemców przez opiekuna socjalnego:**

- dotycząca m.in. oceny aktywności psychoruchowej obserwowanych, poziomu zainteresowania uczestnictwem w organizowanych w placówce detencyjnej zajęciach, sposobu sprawowania przez rodziców opieki nad dziećmi oraz realizacji przez małoletnich obowiązku szkolnego, stosunku obserwowanych do innych cudzoziemców oraz do personelu placówki detencyjnej;
- jest prowadzona przez opiekuna socjalnego przez około 1 miesiąc, m.in. przy wykorzystaniu arkuszy obserwacyjnych opracowanych w KGSG;
- jej ustalenia i poczynione w jej trakcie obserwacje są na bieżąco przekazywane psychologom prowadzącym równoległe obserwację psychologiczną;

- **obserwacja cudzoziemca / rodziny cudzoziemców przez psychologów:**

- dotycząca m.in. oceny: funkcjonowania osób obserwowanych w warunkach pozbawienia wolności, sposobu ich wypowiedania się, sposobu odwoływania się do minionych zdarzeń, aktywności psychoruchowej, postaw rodzicielskich, zdolności nawiązywania relacji, zainteresowania światem zewnętrznym, nastroju, funkcjonowania poznawczego, występowania charakterystycznych objawów zespołu stresu pourazowego (PTSD);
- jest prowadzona przez około 1 miesiąc i kończy się wystawieniem opinii psychologa dotyczącej tego, czy zaobserwowane funkcjonowanie oraz stan psychofizyczny cudzoziemca lub jego dzieci uzasadniają domniemanie, że byli oni poddawani przemocy lub doświadczyli zdarzeń traumatycznych²⁵;

*W przypadku, gdy – w ocenie psychologa (lub lekarza) – **takie domniemanie występuje**, przechodzi się do kolejnej czynności, którą jest:*

²⁴ Pismo Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 8 stycznia 2018 r. (znak: KG-CU-IV.023.2.2017), s.3.

²⁵ Pismo Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 8 stycznia 2018 r. (znak: KG-CU-IV.023.2.2017), s.3.

- **ocena, czy cudzoziemiec / rodzina cudzoziemców wymaga terapii, a jeśli tak – czy prowadzenie niezbędnej terapii jest możliwe w SOC w Kętrzynie oraz czy dalsza detencja zainteresowanych nie spowoduje niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia cudzoziemców** – oceny tej dokonuje lekarz lub psycholog (w oparciu o całość wiedzy o zainteresowanych m.in. ustalenia obydwu ww. obserwacji), którzy – w razie potrzeby – mogą się wesprzeć dodatkową opinią zewnętrznego psychiatry;

W zależności od wyniku powyższej oceny, wobec cudzoziemców, co do których przyznano, że ci byli poddani przemocy, podejmowane są następujące czynności i rozstrzygnięcia:

- **w przypadku cudzoziemców, których terapię uznano za możliwą w warunkach SOC w Kętrzynie:**
 - bezzwłocznie zapewnia się zainteresowanemu opiekę terapeuty lub psychiatry, przyjmując, że brak jest podstaw do wydania postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca / rodziny ze strzeżonego ośrodka²⁶;
- **w przypadku cudzoziemców, co do których wstępnie uznano (ocena psychologa lub lekarza), że ich terapia nie będzie możliwa w warunkach SOC w Kętrzynie:**
 - lekarz kieruje zainteresowanych na konsultację psychiatryczną, która pozwala na finalne stwierdzenie, czy terapia będzie możliwa w strzeżonym ośrodku oraz czy dalszy pobyt w takiej placówce może zagrażać zdrowiu lub życiu zainteresowanych,
 - w razie uznania, że dalszy pobyt w strzeżonym ośrodku nie zagraża zdrowiu lub życiu cudzoziemców, a prowadzenie ich terapii jest możliwe w warunkach detencji, niezwłocznie wdraża się zaleconą terapię, przyjmując jednocześnie, że brak jest podstaw do wydania postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca / rodziny ze strzeżonego ośrodka²⁷,
 - w razie uznania, że dalszy pobyt w strzeżonym ośrodku nie zagraża zdrowiu lub życiu cudzoziemców, ale prowadzenie ich terapii jest jednak możliwe jedynie w ramach zewnętrznego podmiotu leczniczego (świadczącego pomoc

²⁶ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 5, lit. c.

²⁷ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 5, lit. c / Pismo Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG z dnia 25 marca 2016 r. (znak: FAX KG/CU/1945/PC/16), ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 1.

w zakresie zdrowia psychicznego), zainteresowani są kierowani do wybranego szpitala psychiatrycznego, przy czym nadal przyjmuje się, że brak jest podstaw do wydania postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca / rodziny ze strzeżonego ośrodka²⁸;

- wreszcie, jedynie w przypadku, gdy – w trakcie pobytu w zewnętrznym podmiocie leczniczym²⁹ lub po zakończeniu leczenia³⁰ – personel medyczny szpitala jednoznacznie wskazuje, że dalsza detencja cudzoziemców może zagrażać ich zdrowiu lub życiu, przyjmuje się istnienie podstaw do wydania postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca / rodziny ze strzeżonego ośrodka.

Psycholog SOC dodała (co potwierdził następnie Naczelnik SOC), że w placówce detencyjnej zdarzały się sytuacje, kiedy już stanowisko formułowane przez psychologa dziecięcego, psychologa SOC albo psychiatrę (bez przeprowadzania hospitalizacji w szpitalu psychiatrycznym) uznawane było za wystarczającą podstawą do wydania przez Komendanta WMOSG postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca / cudzoziemców. Z relacji psychologa SOC, a następnie Naczelnika SOC wynikało jednak, że podstawę zwolnienia wiązano jednak wówczas nie z faktem, że dane osoby uprawdopodobniły fakt doznawania przemocy (art. 400 pkt 2 u.c. / art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o.), a z oceną, że ich aktualny stan zdrowia nie pozwala na dalszą detencję (art. 400 pkt 1 u.c. / art./ 88a ust. 3 pkt 1 u.u.c.o.).

Przedstawiciele Rzecznika, bezpośrednio po wysłuchaniu wyjaśnień psychologa SOC, wyrazili wobec niej – a następnie, także w rozmowie z Naczelnikiem SOC – swoje wątpliwości (opisane szeroko w części „Wnioski z wizytacji”) co do prawidłowości przyjętego schematu decyzyjnego w części dotyczącej określenia momentu przyjęcia podstaw do zwolnienia cudzoziemców z placówki detencyjnej w związku z uprawdopodobnieniem doznawania przez nich przemocy. Członkowie zespołu wizytującego powołali się w tym obszarze na stanowisko Rzecznika, w zakresie prawidłowej interpretacji i stosowania art. 400

²⁸ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 5, lit. d, tiret 1 / Pismo Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG z dnia 25 marca 2016 r. (znak: FAX KG/CU/1945/PC/16), ust. 3 pkt 3 i ust. 4.

²⁹ Pismo Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG z dnia 25 marca 2016 r. (znak: FAX KG/CU/1945/PC/16), ust. 6.

³⁰ *Zasady postępowania*, Rozdział IV, Część „Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC”, pkt 5, lit. d, tiret 3 / Pismo Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG z dnia 25 marca 2016 r. (znak: FAX KG/CU/1945/PC/16), ust. 7.

pkt 2 u.c. i art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o., przedstawione w wystąpieniu³¹ z 6 marca 2018 r. skierowanym do prezesów sądów apelacyjnych.

3. Rozmowy z rodzinami przebywającymi w SOC w Kętrzynie

Po zakończeniu rozmowy z psychologiem SOC, członkowie zespołu wizytującego odbyli – za zgodą samych cudzoziemców – rozmowy z rodzicami dzieci umieszczonych w strzeżonym ośrodku (w dniu wizytacji w placówce nie przebywali małoletni bez opieki), którym w wybranych przypadkach towarzyszyły podczas spotkania dzieci. W dniu przeprowadzenia wizytacji, w placówce detencyjnej przebywały (na ogólną liczbę 34 osób umieszczonych w SOC w Kętrzynie) jedynie 4 rodziny z dziećmi (łącznie z 10 małoletnich), wszystkie pochodzące z Federacji Rosyjskiej, których ramową sytuację prawną przedstawia poniższa tabela.

Skład rodziny	Podstawa prawna umieszczenia rodziny w strzeżonym ośrodku	Data umieszczenia w strzeżonym ośrodku i aktualna data, do kiedy ma trwać pobyt rodziny w placówce detencyjnej
<ul style="list-style-type: none"> • matka E.M. • 2 dzieci 	Zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania powrotowego lub skuteczności wykonania wydanej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemców do powrotu (na podstawie ustawy o cudzoziemcach)	<ul style="list-style-type: none"> • 18 października 2017 r. • do dnia 8 października 2018 r.
<ul style="list-style-type: none"> • matka P.T. • 2 dzieci 		<ul style="list-style-type: none"> • 22 listopada 2017 r. • do dnia 2 września 2018 r.
<ul style="list-style-type: none"> • matka T.M. • ojciec I.M. • 3 dzieci 		<ul style="list-style-type: none"> • 11 lipca 2018 r. • do dnia 7 października 2018 r.
<ul style="list-style-type: none"> • matka Z.A. • ojciec A.I. • 3 dzieci 		<ul style="list-style-type: none"> • 20 lipca 2018 r. • do dnia 16 października 2018 r.

³¹ Pismo znak: ZSM.422.1.2018.AC) / <http://brpd.gov.pl/aktualnosci-wystapienia-generalne/orzekanie-o-umieszczeniu-maloletnich-cudzoziemcow-w-strzezonych>

Rozmowy członków zespołu wizytującego z przedstawicielami ww. rodzin odbyły się w warunkach zapewniających cudzoziemcom intymność i poufność konwersacji, w dwóch odrębnych pomieszczeniach, za zamkniętymi drzwiami i bez obecności funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Rozmówcom umożliwiono w pierwszej kolejności swobodną wypowiedź, podczas której cudzoziemcy opisywali najczęściej problemy, z powodu których zmuszeni byli opuścić kraj pochodzenia, odczuwane obawy przed powrotem do ojczyzny, a także przyczyny zatrzymania i umieszczenia w strzeżonym ośrodku.

Co istotne, zainteresowani – także dopytywani o to przez przedstawicieli Rzecznika – nie skarżyli się ani na (szeroko rozumiane) warunki pobytu w placówce detencyjnej, ani też na zapewnianą im w SOC w Kętrzynie opiekę medyczną, czy stosunek personelu placówki (funkcjonariuszy i pracowników) do nich lub do ich dzieci.

Przeciwnie, cudzoziemcy podkreślali, że nie mają zastrzeżeń do warunków bytowych ani do porządku dnia obowiązującego w strzeżonym ośrodku, wskazywali, że funkcjonariusze i pracownicy placówki podchodzą do nich z szacunkiem, nawiązują rozmowy, pomagają w codziennej opiece nad dziećmi. W rozmowach z przedstawicielami Rzecznika cudzoziemcy niejednokrotnie wspominali imiona funkcjonariuszy, do których mogą się zwrócić o pomoc i informacje – jak należy sądzić były to imiona opiekuna socjalnego³² lub powrotowego³³, wyznaczonego dla danej rodziny.

W rozmowach z cudzoziemcami dało się natomiast wyczuć ogarniające ich poczucie bezsilności w związku z kolejnymi postanowieniami sądów o przedłużeniu okresu pobytu w strzeżonym ośrodku oraz doręczanymi im kolejnymi decyzjami administracyjnymi, stale przybliżającymi perspektywę (niechcianego i odrzucanego przez niemal wszystkie rodziny) przymusowego powrotu do kraju pochodzenia.

Cudzoziemcy skarżyli się natomiast wobec przedstawicieli Rzecznika na utrudniony dostęp do pomocy prawnej, który wynika jednak – jak się okazało – nie tyle z braku środków komunikacji z podmiotami świadczącymi taką pomoc (na terenie ośrodka funkcjonuje sala komputerowa z dostępem do Internetu, cudzoziemcy mają prawo korzystać z telefonów komórkowych, na korytarzach placówki dostępne są stacjonarne aparaty telefoniczne),

³² Funkcjonariusza / pracownika Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie, wyznaczonego do udzielania bieżącego wsparcia cudzoziemcom i informowania ich m.in. o prawach i obowiązkach podczas pobytu w strzeżonym ośrodku.

³³ Funkcjonariusza / pracownika Sekcji Obsługi Administracyjnej Cudzoziemców SOC w Kętrzynie.

co z ograniczonych możliwości organizacyjnych i finansowych organizacji udzielających cudzoziemcom nieodpłatnej pomocy prawnej. Cudzoziemcy podnosili m.in., że trudno jest im – w terminie pozwalającym na zaskarżenie danych rozstrzygnięć – uzyskać wsparcie prawnika, który przygotowałby dla nich projekt odwołania, zażalenia, czy skargi.

Niektórzy z rozmówców skarżyli się na wyżywienie zapewniane im i ich dzieciom, były to jednak głównie uwagi dotyczące smaku (np. doprawiania) potraw, które członkowie zespołu wizytującego uznali za negatywną lecz subiektywną ocenę zainteresowanych.

4. Rozmowa z Naczelnikiem SOC

Po zakończeniu rozmów z cudzoziemcami, przedstawiciele Rzecznika Praw Dziecka ponownie spotkali się z Naczelnikiem SOC i przeprowadzili z nim szczegółową rozmowę na temat funkcjonowania placówki detencyjnej oraz sposobu rozumienia i stosowania przez Straż Graniczną wybranych przepisów ustawy o cudzoziemcach (art. 400 pkt 2) oraz ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony (art. 88a ust. 3). W części tej rozmowy brała również udział Pani kpt SG Aleksandra Malicka – Kierownik Sekcji Obsługi Administracyjnej Cudzoziemców SOC w Kętrzynie.

Dane statystyczne dotyczące cudzoziemców umieszczonych w SOC w Kętrzynie

W toku rozmowy, Naczelnik SOC zaprezentował przedstawicielom Rzecznika m.in. podstawowe dane statystyczne dotyczące cudzoziemców umieszczonych w kierowanej przez niego placówce w pierwszym półroczu bieżącego roku.

Jak wynika z przedstawionych informacji, **w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca 2018 r., w SOC w Kętrzynie umieszczono 40 cudzoziemców**, w tym:

- **22 osoby pełnoletnie** (18 kobiet i 4 mężczyzn),
- **18 dzieci** (10 małoletnich bez opieki i 8 dzieci pozostających pod opieką rodziców).

Naczelnik SOC wyjaśnił, że relatywnie mała liczba cudzoziemców umieszczonych w kierowanej przez niego placówce detencyjnej w pierwszym półroczu 2018 r. była związana z remontem części sanitariatów, który wymusił czasowe wstrzymanie przyjmowania nowych cudzoziemców.

Jeżeli chodzi o obywatelstwo cudzoziemców umieszczonych w ww. okresie **w SOC w Kętrzynie, dominowali obywatele Federacji Rosyjskiej (13 osób), Iraku (8 osób) i Wietnamu (7 osób)**. Pozostałe osoby, umieszczone w ww. placówce detencyjnej w okresie

styczeń-czerwiec 2018 r., posiadały obywatelstwo Afganistanu (4 osoby), Armenii (2 osoby), Iranu (2 osoby), Syrii (2 osoby), Chin (1 osoba) i Erytrei (1 osoba).

Jeśli chodzi z kolei o podstawy prawne umieszczenia cudzoziemców w placówce detencyjnej, zdecydowanie dominowała konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania powrotowego / skuteczności wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemców do powrotu – była to podstawa detencji 34 osób. Jedynie 6 osób zostało natomiast umieszczonych w SOC w Kętrzynie w oparciu o przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony tzn. w związku z koniecznością zapewnienia prawidłowego toku postępowania uchodźczego.

Jednocześnie Naczelnik SOC wyjaśnił, że w pierwszym półroczu 2018 r., w kierowanej przez niego placówce detencyjnej przebywało łącznie (po wliczeniu osób umieszczonych w ośrodku w 2017 r. i przebywających w nim także w pierwszych miesiącach 2018 r. – 76 osób) 116 cudzoziemców.

Z ogólnej liczby 116 osób przebywających w SOC w Kętrzynie w miesiącach styczeń-czerwiec 2018 r., do końca czerwca 2018 r. zwolniono 97 cudzoziemców.

Podstawą zwolnienia były następujące grupy okoliczności:

- przymusowe wykonanie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu (art. 406 ust. 5 pkt 3 u.c.) – dotyczyło to **41 osób**,
- wydanie przez Komendanta WMOSG postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca ze strzeżonego ośrodka (art. 406 ust. 5 pkt 2 u.c.) – dotyczyło to **24 osób** w tym:
 - **5 osób** – ze względu na ustanie przyczyn stosowania wobec nich detencji,
 - **10 osób** – ze względu na ich stan zdrowia,
 - **9 osób** – ze względu na inne okoliczności,
- zmiana miejsca detencji tzn. skierowanie cudzoziemca do innego strzeżonego ośrodka albo zastosowanie wobec niego aresztu dla cudzoziemców – dotyczyło to **12 osób**,
- wydanie przez Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców decyzji o zwolnieniu cudzoziemca ze strzeżonego ośrodka (art. 89b ust. 1 i 2 u.u.c.o.) – dotyczyło to **8 osób**,
- upływ okresu pobytu określonego w postanowieniu o stosowaniu wobec cudzoziemca detencji (art. 406 ust. 5 pkt 1 u.c.) – dotyczyło to **6 osób**,

- wydanie przez sąd postanowienia o zwolnieniu cudzoziemca ze strzeżonego ośrodka (art. 406 ust. 5 pkt u.c.) – dotyczyło to **5 osób**,
- wykonanie decyzji Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców o przekazaniu cudzoziemca (w trybie rozporządzenia Dublin III³⁴) do innego państwa (art. 406 ust. 5 pkt 3 u.c.) – dotyczyło to **1 osoby**.

Naczelnik SOC przekazał przedstawicielom Rzecznika także informacje dotyczące minimalnej, maksymalnej i średniej długości pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku w okresie styczeń-czerwiec 2018 r. (przy czym przedstawione dane dotyczyły także osób umieszczonych w tej placówce detencyjnej jeszcze w 2017 r. i przebywających w niej także w pierwszych miesiącach 2018 r.) – wynika z nich, że:

- **minimalny czas pobytu w SOC w Kętrzynie wyniósł 7 dni** w odniesieniu zarówno do rodzin z dziećmi, jak i do małoletnich bez opieki;
- **maksymalny czas pobytu w SOC w Kętrzynie wyniósł:**
 - **498 dni** – w przypadku rodzin z dziećmi;
 - **182 dni** – w przypadku małoletnich bez opieki;
- **średni czas pobytu w SOC w Kętrzynie wyniósł:**
 - **152 dni** – w odniesieniu do wszystkich cudzoziemców (dorosłych i dzieci);
 - **166 dni** – w odniesieniu wyłącznie do dzieci (tych pozostających pod opieką jak również małoletnich bez opieki);
 - **39 dni** – w odniesieniu wyłącznie do małoletnich bez opieki.

Bezpośrednio po przedstawieniu ww. danych, przedstawiciele Rzecznika poprosili Naczelnika SOC o wskazanie głównych przyczyn przedłużającej się (niejednokrotnie – jak się okazało – na wiele miesięcy, ponad pół roku, a w niektórych przypadkach na 1 ponad rok) detencji cudzoziemców w kierowanej przez niego placówce. Naczelnik SOC wyjaśnił, że u źródeł takiego stanu rzeczy leży najczęściej fakt przedłużania się postępowań, wobec których detencja pełni rolę służebną oraz oczekiwanie na działania władz krajów pochodzenia cudzoziemców, które – przed wykonaniem decyzji powrotowej wydanej przez władze polskie – muszą potwierdzić tożsamość osób powracających i wydać im dokumenty podróży.

³⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dz. Urz. UE z dnia 29 czerwca 2013 r., L 180/31).

Sytuacja małoletnich bez opieki w SOC w Kętrzynie

W trakcie rozmowy z Naczelnikiem SOC poruszano kwestię małoletnich bez opieki umieszczanych w strzeżonym ośrodku. W pierwszej połowie 2018 r. ta szczególna grupa dzieci stanowiła 25% ogółu cudzoziemców skierowanych w tym okresie do placówki detencyjnej.

Naczelnik SOC, wyjaśnił, że spośród 10 osób (5 obywateli Wietnamu, 4 obywateli Afganistanu i 1 obywatela Iraku) umieszczonych w placówce detencyjnej w ciągu pierwszych sześciu miesięcy 2018 r. na podstawie przepisów o detencji małoletnich cudzoziemców bez opieki:

- 7 osób zostało zwolnionych w związku ze złożoną przez nich deklaracją zamiaru ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce;
- 2 osoby – które osiągnęły pełnoletniość w okresie pobytu w placówce detencyjnej – zostały zwolnione w celu wykonania decyzji o zobowiązaniu ich do powrotu;
- 1 osoba – po przeprowadzeniu szczegółowych badań – okazała się być pełnoletnia, w związku z czym została przeniesiona do strzeżonego ośrodka posiadającego oddział męski.

Podczas rozmowy z członkami zespołu wizytującego, Naczelnik SOC zwrócił uwagę na systemowy problem **trudności ze znalezieniem osób zainteresowanych ustanowieniem ich kuratorami procesowymi małoletnich cudzoziemców bez opieki**. Z przygotowanej przez KGSG (i uaktualnionej na dzień 18 lipca 2018 r.) listy osób, które wyraziły zgodę na ustanowienie kuratorami takich dzieci do reprezentowania małoletnich w postępowaniu „uchodźczym” lub „powrotowym” wynika, że:

- na terytorium całego kraju jest obecnie jedynie 7 osób (przedstawiciele organizacji pozarządowych udzielających nieodpłatnej pomocy cudzoziemcom), które wyraziły taką zgodę;
- żadna z tych osób, określając zasięg terytorialny, na którym jest w stanie podjąć się roli kuratora małoletniego cudzoziemca bez opieki, nie wskazała SOC w Kętrzynie ani WMOSG (wskazywano okolice Warszawy, Krakowa, miasto Lublin oraz strzeżone ośrodki w Przemyślu i Lesznowoli).

Taki stan rzeczy powoduje, że kuratorami procesowymi małoletnich cudzoziemców umieszczanych w SOC w Kętrzynie często nadal muszą być ustanawiani funkcjonariusze i pracownicy Straży Granicznej.

W toku rozmowy o sytuacji małoletnich cudzoziemców bez opieki, Naczelnik SOC poinformował także przedstawicieli Rzecznika, że w zamierzeniach inwestycyjnych WMOSG jest m.in. zmiana przeznaczenia części pomieszczeń budynku głównego SOC w Kętrzynie, poprzez przeniesienie poza teren strzeżonego ośrodka administracji placówki i zaadaptowanie zwolnionych pomieszczeń (po dokonaniu ich remontu i przystosowania dla potrzeb dzieci) na pokoje dla małoletnich bez opieki.

Opieka medyczna zapewniana cudzoziemcom umieszczonym w SOC w Kętrzynie

Podstawowa opieka medyczna dla cudzoziemców przebywających w strzeżonym ośrodku zapewniana jest przez Służbę Zdrowia WMOSG:

- **lekarza**, który prowadzi planowane konsultacje medyczne (zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem przyjęć) w poniedziałki i czwartki w godzinach 10.00-12.00 i który (w zależności od zgłoszonych potrzeb, od poniedziałku do piątku, może stawić się w placówce detencyjnej w celu udzielenia niezaplanowanej konsultacji);
- **pielęgniarki i ratowników medycznych**, odbywających codziennie (od poniedziałku do niedzieli), w godzinach 7.30-21.30, dyżury w SOC w Kętrzynie.

Z informacji przekazanych przez Naczelnika SOC wynika również, że w związku z przyjętymi godzinami pracy personelu medycznego (pielęgniarek oraz ratowników medycznych), wprowadzono zalecenie, aby wśród funkcjonariuszy pełniących służbę na nocnej zmianie (20.00-8.00) był funkcjonariusz posiadający przeszkolenie medyczne.

Naczelnik SOC wyjaśnił, że – **jeżeli chodzi o dostęp do opieki pediatrycznej, małoletni cudzoziemcy przebywający w SOC w Kętrzynie – mogą korzystać z pomocy lekarzy pediatrów zatrudnionych w następujących podmiotach leczniczych:**

- w Poradni Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Medyk” w Kętrzynie;
- a w przypadku konieczności hospitalizacji dziecka:
 - w Szpitalu Powiatowym w Kętrzynie;
 - w Szpitalu Powiatowym im. J. Mikulicza w Biskupcu (w zakresie ortopedii i chirurgii dziecięcej).

Naczelnik SOC przekazał jednocześnie, że w przeszłości podejmowano starania na rzecz zatrudnienia w tej placówce na stałe lekarza pediatry / zawarcia z lekarzem o tej specjalizacji umowy o współpracy i odbywaniu przez niego dyżurów w strzeżonym ośrodku, niemniej – jak dotąd – okazały się one bezskuteczna. Jak wyjaśniono przedstawicielom Rzecznika, **mimo dysponowania przez WMOSG środkami finansowymi pozwalającymi na nawiązanie stałej współpracy z lekarzem pediatrą, żaden z czynnych zawodowo lekarzy tej specjalizacji praktykujących na terenie powiatu kętrzyńskiego (sondowanych na tę okoliczność) nie wyraził zainteresowania zapewnieniem opieki pediatrycznej dzieciom przebywającym w SOC w Kętrzynie.**

Członkowie zespołu wizytującego ustalili także, że przeciętny czas oczekiwania na świadczenia specjalistyczne, w przypadku cudzoziemców umieszczonych w ośrodku, waha się od około 2 dni (np. konsultacja pediatryczna, laryngologiczna, dermatologiczna) do około 1 miesiąca (np. tomografia komputerowa, badanie rezonansem magnetycznym).

Realizacja obowiązku szkolnego przez dzieci umieszczone w SOC w Kętrzynie

Z informacji przekazanych członkom zespołu wizytującego przez Naczelnika SOC wynika, że w pierwszym półroczu 2018 r., w kierowanej przez niego placówce detencyjnej umieszczono 15 małoletnich cudzoziemców objętych obowiązkiem szkolnym.

Naczelnik SOC wyjaśnił, że w dniu 18 września 2017 r. podpisane zostało – zawarte na czas nieokreślony – *Porozumienie nr 5 o współpracy między Komendantem Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej i Burmistrzem Miasta Kętrzyn w zakresie objęcia obowiązkiem nauki cudzoziemców umieszczonych w SOC w Kętrzynie.*

Dokument ten zastąpił analogiczne porozumienie zawarte przez ww. organy w dniu 12 lipca 2011 r., które było rok rocznie aneksowane. Na podstawie ww. porozumienia, zadanie prowadzenia zajęć szkolnych dla dzieci przebywających w strzeżonym ośrodku powierzono Szkole Podstawowej nr 4 im. S. Moniuszki w Kętrzynie, w której został utworzony dodatkowy etat nauczycielski wyłącznie w związku z prowadzeniem zajęć dla małoletnich cudzoziemców umieszczonych w placówce detencyjnej – w chwili obecnej zajęcia z dziećmi przebywającymi w strzeżonym ośrodku prowadzi łącznie 3 nauczycieli (wszyscy posługują się językiem angielskim oraz rosyjskim).

Z przekazanych informacji wynika, że **prowadzone w SOC w Kętrzynie zajęcia na poziomie szkoły podstawowej (także klas gimnazjalnych) realizowane są w czasie**

trwania roku szkolnego, od poniedziałku do piątku, w wymiarze 27 godzin lekcyjnych tygodniowo, w podziale na bloki: 1) matematyczny, 2) przyrodniczy, 3) polonistyczny i 4) artystyczny. Dla celów dydaktycznych małoletni są dzieleni na 4 grupy zróżnicowane wiekowo oraz pod względem znajomości języka polskiego i posiadanej przez dzieci wiedzy / umiejętności. Nauczyciele prowadzą ewidencję dzieci uczestniczących w zajęciach oraz odnotowują osiągnięcia przez małoletnich wyniki w nauce, prowadząc standardowy dziennik lekcyjny, w którym zamieszczają również informacje o realizowanym planie nauczania.

W przypadku zwolnienia ze strzeżonego ośrodka – w zależności od długości pobytu małoletniego w placówce detencyjnej i daty zwolnienia – szkoła wydaje dziecku świadectwo szkolne (z informacji Naczelnika SOC wynika, że taka sytuacja miała kilkakrotnie miejsce na terenie kierowanej przez niego placówki) albo też – na wniosek rodziców – zaświadczenie o odbytych zajęciach, ich liczbie i poziomie edukacyjnym (najczęściej przy krótszym okresie detencji).

Niezależnie od ww. zajęć, prowadzonych w przez nauczycieli, dodatkowe zajęcia edukacyjne (plastyczne, muzyczne, wokalne, taneczne, teatralne, językowe, informatyczne, międzykulturowe i sportowe), a także zajęcia wyrównawcze dla małoletnich są realizowane przez funkcjonariuszy i pracowników Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie. Z informacji przekazanych przez Naczelnika SOC wynika, że wszystkie osoby pełniące służbę i zatrudnione w tej komórce posiadają wykształcenie pedagogiczne i przygotowanie do prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla dzieci.

Działalność Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie

Funkcjonariusze i pracownicy Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie pełnią służbę / wykonują pracę w systemie dwuzmianowym (I zmiana – godz. 7.30-15.30, II zmiana – godz. 14.00-22.00). Do ich zadań należy przede wszystkim:

- pełnienie funkcji opiekunów socjalnych osób umieszczonych w strzeżonym ośrodku;
- wspieranie procesu edukacji małoletnich cudzoziemców poprzez organizowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych, udzielanie pomocy w odrabianiu prac domowych itp.;
- organizowanie różnorodnych zajęć dla cudzoziemców (dorosłych i dzieci), mających na celu wypełnienie ich czasu wolnego (np. zajęć językowych, międzykulturowych, teatralnych, zajęć fitness);

- organizowanie przedsięwzięć kulturalnych dla cudzoziemców, takich jak np. Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Dziecka, Dzień Uchodźcy, Dzień Ojca, pokazy tańca, gry terenowe;
- organizowanie imprez okolicznościowych dla cudzoziemców, np. urodzin;
- organizowanie większych eventów współfinansowanych ze środków europejskich, podczas których cudzoziemcy (zwłaszcza dzieci) mają możliwość skorzystania z wielu atrakcji, takich jak np. dmuchane zabawki (zamki, zjeżdżalnie, trampoliny), symulatory jazdy oraz obejrzenia filmów wyświetlanych w technologii 3D itp.

Po zakończeniu wizytacji – na prośbę przedstawicieli Rzecznika – Naczelnik SOC przekazał do Biura Rzecznika Praw Dziecka (drogą mailową) obszerną dokumentację, opisującą całość działań kulturalno-oświatowych podejmowanych w ostatnim półroczu przez personel Sekcji Edukacyjno-Wychowawczej SOC w Kętrzynie. Działania te, ich skala, zaangażowanie i kreatywność funkcjonariuszy i pracowników ww. komórki organizacyjnej strzeżonego ośrodka, zasługują – w ocenie członków zespołu wizytującego – na szczególne wyróżnienie.

Wnioski z wizytacji

Wizytacja SOC w Kętrzynie, przeprowadzona na polecenie Rzecznika Praw Dziecka w dniu 26 lipca 2018 r. oraz analiza nadesłanych następnie materiałów uzupełniających, pozwoliła na sformułowanie następujących głównych wniosków odnośnie ww. placówki detencyjnej:

- **Teren zewnętrzny placówki oraz budynek główny SOC w Kętrzynie należy uznać za właściwie przystosowany infrastrukturalnie do potrzeb dzieci, co nie zmienia wielokrotnie wyrażanego stanowiska Rzecznika Praw Dziecka, że detencja zawsze negatywnie wpływa na rozwój małych dzieci i nie powinna być wobec nich stosowana.**
 - Obecny stan infrastruktury placówki detencyjnej oraz jej wyposażenia należy ocenić jako dobry. Demontaż krat w budynku głównym ośrodka uczynił go bardziej „przyjaznym dla dzieci”.

- Przedstawione zamierzenia inwestycyjne również należy ocenić pozytywnie
 - jako zmierzające do zminimalizowania negatywnych skutków, jakie detencja ma zawsze dla rozwoju małoletnich.
- **Wsparcie psychologiczne oraz opiekę medyczną zapewnianą małoletnim w SOC w Kętrzynie należy ocenić pozytywnie, zwracając jednak uwagę na konieczność dalszego poszukiwania przez WMOSG lekarza pediatry, który mógłby odbywać dyżury w placówce detencyjnej.**
 - Wydłużenie godzin pracy personelu medycznego oraz nawiązanie przez SOC w Kętrzynie współpracy z psychologiem dziecięcym, w sposób oczywisty podniosły poziom ochrony praw małoletnich umieszczonych w strzeżonym ośrodku.
 - Doceniając działania na rzecz zapewnienia dzieciom opieki pediatrycznej poza ww. placówką detencyjną, fakt braku lekarza pediatry współpracującego na stałe ze strzeżonym ośrodkiem i odbywającego regularne dyżury w tej placówce, musi zostać oceniony negatywnie.
- **Podejście personelu SOC w Kętrzynie do cudzoziemców (w tym zwłaszcza dzieci), działania edukacyjno-wychowawcze i kulturalno-oświatowe podejmowane w tej placówce na rzecz małoletnich oraz współpracę w zakresie realizacji przez dzieci obowiązku szkolnego, należy ocenić pozytywnie.**
 - Relacje funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej pełniących służbę / zatrudnionych w strzeżonym ośrodku z cudzoziemcami umieszczonymi w tej placówce oraz podejście jej personelu do dzieci należy ocenić jako bardzo dobre.
 - Podobnie działania edukacyjno-wychowawcze i kulturalno-oświatowe na rzecz małoletnich przebywających w SOC w Kętrzynie oraz współpraca nawiązana z jedną ze szkół podstawowych, zasługują na wyróżnienie.
- **Opracowane przez Komendę Główną Straży Granicznej i stosowane w SOC w Kętrzynie procedury identyfikacji cudzoziemców-ofiar przemocy uznać należy za niewystarczające dla zapewnienia małoletnim cudzoziemcom ochrony przed nieuzasadnioną detencją.**

- Przyjętą zasadę, że w proces identyfikacji ofiar przemocy zaangażowanych jest wiele osób (lekarz, opiekun socjalny cudzoziemca, psycholog, w razie potrzeby także: psycholog dziecięcy, psychoterapeuta, lekarz psychiatra) należy ocenić pozytywnie, daje to bowiem szansę na maksymalnie szybkie ustalenie, czy stan psychofizyczny danej osoby uzasadnia domniemanie, że była ona poddana przemocy.
 - Poważne zastrzeżenia budzi natomiast czas, który jest – zgodnie z przyjętą praktyką – niezbędny do zakończenia obserwacji i podjęcia decyzji, co do uprawdopodobnienia traumatycznych doświadczeń cudzoziemca (minimum 1 miesiąc). Biorąc pod uwagę kategoryczność art. 400 pkt 2 u.c. i art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o. – niedopuszczających detencji cudzoziemców-ofiar przemocy – działania identyfikacyjne w tym zakresie powinny być przeprowadzane szybciej.
- **Opracowane przez Komendę Główną Straży Granicznej i stosowane w SOC w Kętrzynie procedury decyzyjne wobec cudzoziemców zidentyfikowanych jako ofiary przemocy należy uznać za niezgodne z art. 400 pkt 2 u.c. i art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o.**
 - Uregulowania ww. przepisów zostały wprowadzone do polskiego prawa, aby chronić najsłabszych i najbardziej doświadczonych przez los (ofiary przemocy – w tym bardzo często dzieci) przed wtórną traumatyzacją, z jaką wiązałoby się dla nich umieszczenie i pobyt w strzeżonym ośrodku. Co istotne, przepisy te chronią przed detencją osoby, które padły ofiarą każdej formy przemocy (fizycznej i psychicznej / ze strony organów państwa i przemocy domowej), a także niezależnie od miejsca, w którym doszło do wydarzeń traumatycznych.
 - Co więcej, zarówno art. 400 pkt 2 u.c., jak i art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o. nie wymagają od cudzoziemców, aby – w celu skorzystania z ich dobrodziejstwa – wykazali z całą pewnością, że są ofiarami przemocy. Ustawodawca odwołuje się na gruncie ww. uregulowań jedynie do uprawdopodobnienia takiego stanu rzeczy. Taka konstrukcja ww. przepisów przesądza, że należy je interpretować *a minori ad maius*. Jeżeli już bowiem domniemanie bycia ofiarą przemocy (oparte na ocenie stanu psychofizycznego cudzoziemca) przesądza o prawnej

niedopuszczalności detencji takiej osoby, tym bardziej niedopuszczalne jest umieszczenie w strzeżonym ośrodku cudzoziemca, co do którego ustalono, że jest on ofiarą przemocy.

- Przepisy art. 400 pkt 2 u.c. i w art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o. mają – co należy podkreślić – samoistny charakter. Ustawodawca nie uzależnia ich stosowania od stwierdzenia, że dalszy pobyt w strzeżonym ośrodku może zagrażać zdrowiu lub życiu cudzoziemców – ofiar przemocy, gdyż okoliczność ta stanowi odrębną przesłankę niedopuszczalności detencji określoną w art. 400 pkt 1 u.c. i art. 88a ust. 3 pkt 1 u.u.c.o.
- W związku z powyższym, wszystkie regulacje *Zasad postępowania* (oraz dokumentów wykonawczych do tego opracowania), które uzależniają wydanie postanowienia o zwolnieniu ze strzeżonego ośrodka cudzoziemca-ofiary przemocy (po uprawdopodobnieniu takiego stanu rzeczy) od stwierdzenia, czy osoba ta wymaga terapii, czy terapia ta byłaby możliwa w warunkach detencji i czy dalszy pobyt w strzeżonym ośrodku stwarza niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia cudzoziemca, należy uznać za niezgodne z art. 400 pkt 2 u.c., jak i w art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o. oraz niemające oparcia w innych przepisach prawa.

Rekomendacje

W oparciu o całość ustaleń poczynionych w toku wizytacji oraz po jej zakończeniu (na etapie analizy przekazanych materiałów), przygotowano następujące zalecenia, których wdrożenie – zdaniem członków zespołu wizytującego – przyczyniłoby się do podniesienia standardu ochrony praw małoletnich cudzoziemców umieszczonych w SOC w Kętrzynie oraz w pozostałych placówkach detencyjnych Straży Granicznej:

1. Zalecenia dla Komendanta WMOSG i Naczelnika SOC w Kętrzynie:

- A. Rekomenduje się zwrócenie się do organizacji pozarządowych udzielających cudzoziemcom wsparcia (w tym nieodpłatnej pomocy prawnej) o rozważenie zwiększenia ich obecności w SOC w Kętrzynie, w tym o zadeklarowanie, czy pracownicy tych organizacji wyrażają zgodę na ustanawianie ich kuratorami procesowymi małoletnich cudzoziemców bez opieki.

- B. Rekomenduje się zintensyfikowanie współpracy z organami prowadzącymi postępowanie powrotowe i uchodźcze w celu maksymalnego usprawnienia tych postępowań, toczących się wobec cudzoziemców umieszczonych w strzeżonym ośrodku (w tym zwłaszcza małoletnich bez opieki i rodzin z dziećmi).
- C. Rekomenduje się kontynuację prowadzonych i realizację planowanych działań na rzecz poprawy infrastruktury oraz wyposażenia SOC w Kętrzynie.
- D. Rekomenduje się ponowienie działań na rzecz nawiązania stałej współpracy z lekarzem pediatrą, który mógłby (przynajmniej 1-2 razy w tygodniu) odbywać dyżury i udzielać małoletnim konsultacji lekarskich na terenie SOC w Kętrzynie. Warto w tym zakresie rozważyć zwrócenie się o pomoc w rozpowszechnieniu informacji o poszukiwaniu lekarza pediatry (niezależnie od standardowego sposobu ogłaszania tego rodzaju zamówień) do władz Warmińsko-Mazurskiej Izby Lekarskiej i podmiotów leczniczych (zatrudniających lekarzy pediatrów) funkcjonujących na terenie powiatu kętrzyńskiego i powiatów sąsiednich, tzn.: bartoszyckiego, giżyckiego, mrągowskiego, olsztyńskiego i węgorzewskiego.
- E. Rekomenduje się skrócenie do niezbędnego minimum czasu trwania obserwacji opiekuna socjalnego i obserwacji psychologicznej cudzoziemców wskazujących, że byli poddawani przemocy i – **niezwłocznie po uprawdopodobnieniu takiego faktu oraz niezależnie od ustaleń co do konieczności i możliwości prowadzenia terapii zainteresowanych w warunkach detencji oraz odnośnie wpływu detencji na stan zdrowia cudzoziemców, stosując wprost art. 400 pkt 2 u.c. albo art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o.** – wydawanie postanowień o zwolnieniu ich ze strzeżonego ośrodka.

2. Zalecenia dla Komendanta Głównego Straży Granicznej:

- A. Rekomenduje się zwrócenie się do organizacji pozarządowych udzielających cudzoziemcom wsparcia (w tym nieodpłatnej pomocy prawnej) o rozważenie zwiększenia ich obecności w strzeżonych ośrodkach Straży Granicznej (w tym w szczególności w placówkach detencyjnych, w których mogą być umieszczani małoletni), oraz o ponowne zadeklarowanie, czy pracownicy tych organizacji wyrażają zgodę na ustanawianie ich kuratorami procesowymi małoletnich cudzoziemców bez opieki.

- B.** Rekomenduje się zwrócenie się do Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców i Rady ds. Uchodźców z prośbą o priorytetowe traktowanie przez ww. organy spraw cudzoziemców (w szczególności małoletnich bez opieki i rodzin z dziećmi) przebywających w placówkach detencyjnych oraz zobowiązanie organów Straży Granicznej (prowadzących postępowanie powrotowe) do takiego traktowania spraw cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach.
- C.** Rekomenduje się wprowadzenie niezbędnych zmian w dokumencie *Zasady postępowania Straży Granicznej z cudzoziemcami wymagającymi szczególnego traktowania* (oraz w opracowanych następnie dokumentach wykonawczych), w celu zapewnienia ich zgodności z przepisami powszechnie obowiązującego prawa. Wprowadzając zmiany do ww. dokumentów, **należy mieć na uwadze samoistny charakter przesłanek niedopuszczalności detencji cudzoziemców – ofiar przemocy, wskazanych w art. 400 pkt 2 u.c. i art. 88a ust. 3 pkt 2 u.u.c.o., oraz fakt, że stosowanie tych przepisów (w konsekwencji – zwolnienie cudzoziemców) nie może być uzależnione od ustaleń odnośnie wpływu detencji na stan zdrowia zainteresowanych, czy też konieczności i możliwości prowadzenia terapii cudzoziemców w warunkach detencji.**
-

Członkowie zespołu wizytującego:

- **Adam Chmura** – główny specjalista BRPD
 - **Barbara Moczydłowska** – specjalista BRPD
-

Otrzymują:

- **Pan płk SG Robert Inglot**
Komendant Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej
- **Pan płk SG Andrzej Jakubaszek**
Dyrektor Zarządu ds. Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej
- **Pan ppłk SG Roman Klimaszewski**
Naczelnik Wydziału-Kierownik Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Kętrzynie